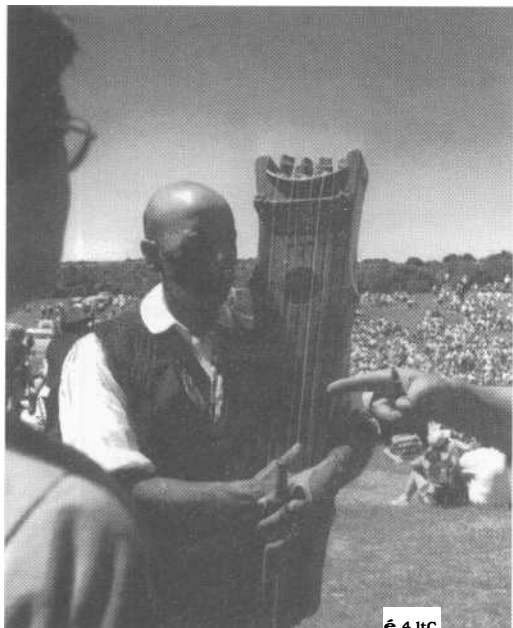

YEBRA DE BASA'N, SANTA OROSI'REN JAIA

Latxaga, gizon jakintsua eta Euskalerrri'ko seme zintzoa dana daukagu, Euskalerrriagaitik beti pentsalari eta beren gogameanean, Euskal-izaeraren edestitik zear, bai gaur eguneko gertaera gaitik ere, egiñalak egiten dauzana.

1976'an "JAKA'RA ONEZ NAPARROA'N ZEAR" liburua idatzi eban, erritxo guztiak oñez eta urratsean arakatuz; gaur, bitxi-bat dana eta aurrerakoan garrantzi aundiagokoa izango dauana.

Orregaitik, neuri esan ustan: Aragoi'en dauan Santa Orosi'ren Baselizara joan bear gendula beren jai egunean 2.000'an Ekaina'ko 26'an, ikusteko nola ospatzen daben gaur egunean jai berezi ori.

Nik, baietza emon neutson, eta bai arduratu zan ere lagun bategaz, Urkola eta Elizegi'tar Mikel ta beren emaste Bustillo ta Gonzalez'tar Elisa, UPV'an goi-maillako maisua bera eta Elisa Erriko eskolan zuzendaria dana.

Lizarran jagi giñan goizeko 6'retan, eta gosarien ostean Iruña'ko bidetik Jaka'ra eldu giñan, Sabiñago, eta Osan'en desbideratu Yebra de Basa'ra eltzeko.

Erri onen Eleizan daukiez Santa Orosia'ren irudi eta bai beren buru-ezurrak, irudia'ren buru-barruan sartzen dabezanak, erromerian, Santa Orosia'ren Baselizara joateko urtean baten, jai ospatzeko Orosi Martiria'ren omenez.

Yebra de Basa, azkeneko erritxo-bat da Oturia mendi azpian kokatuta dagoana. 1920 metru daukaz Oturia mendiak goitasunean, eta Santa Orosi'ren Baseliza bere zelaikada aundiaz 1.500 metro'ra dago kokatuta goitasunean. Bertatik, argi-argi ikusten da Oturia'ren gallurra.

Yebra de Basa'n alkartzan dira goizeko seiretan inguruko erritxo'koak, bai bertakoak ere, eta zazpiretan urtetan dabe Santa Orosi'ren basiliza'rantza eliz-biran; Yebra de Basa'ren Eleizako Gurutzea aurretik doala meza-mutil batek eroanda; urrangoak dantzariak makil-dantzaz doazela txistularien doñuarrenkin; ; urren, ingurutako Gurutzeak, erromesak eroaten dabezanak (aurten, 12 izan dira, antziñan 100 baino geiago izaten ziranak) euren erromes jantzirekin, eta eleiz-ikurriñak; ondoren-

go, Santa Orosia'ren irudia, lau andariren artean eroaten dabela; eta azken abadeak.

Geienak oñez igoten dabe eliz-biran, eta Santa Orosia'ren Baseliza inguruan 5-6.000 giza-seme batuko ziran.

Goi-aldera 9 1/2-10' etarako elduko ziran, eta otoitzan bai jantzan ere ekiten dabe, 12'etan Baselizako kanpaiak deitu-arte.

Leku askotatik joaten dira ospakizun ortara, ez bakarrik Yebra de Basa eta ingurukoak, bai Bartzelona, Zalduba(Zaragoza) eta Madrilgoak ere, eta zer esanik ez, Oska'koak (Huesca) ere.

Meza Santua landan ospatu zan, ainbat kobla edo bertsu Santa Orosia'ri abestuz; dantzariak, basilizaren barman azken dantzak Martiria'ri ezkeiñiz.

Meza Santua ospatuz, abadeak dei egin euskun an egon giñen gustiai, baskaldu ostean, arrastiko bostetan ain zuzen, pastoralak egingo zirala Orosi Martiren omenez, ospakizun guztietan egiten dan lez. Eta orretarako, lekua mugatuta egon zan aurretik, iñorango arazorik ez daiten agertu.

Janaririk egon ez zan lez, edo ogi-tartekorik saltzen, edariak baizik, gure zakelak arrastiko ordu-bi ta erdietan, berantza joan bear gendula esaten euskun

Artean, ez gintzazan geldirik egon, eta erdiratu giñen txistulariekin, bere jo- galluak nolakoak ziran jakiteko, eta an ikasi gendun: txistua egurrezkoa zala, sugearen larruekin azalaztuta; txun-txuna ere, antziñekoa izanda ondo zainduta egoana zan. Galdetu genion, ia zenbat abesti eukazan beren jakin-sortan, eta amasei daukazela esan euskun, geienak Zubero'koak edo bardiñ-antzekoak izanda beintzat. Gazteak ere, makil-dantzaz jantzan egiten ebanak, gureak dirala esango genuke. Mikel'ek esan eban makil-dantza orren buruz: "AUNAMENDIKO OITURA ZALA" eta orregaitik "EUSKAL OITURA" ain zuzen.

Ezin dabe esan ez! Euskaldunak ez zirenik, eta euren itxura eta izaerari begitu ezkeru, ni "EUSKALDUNEN ARTEAN IKUSTEN NINTZEN".

Latxaga, txistulariaz berbetan egon zan, eta 1976'an beren aitagaz gaurko egunan Ekaina'ko 26'an egon zala, argazkiak atara eutsozela mutil gazte-bat ondoan eukinda "JAKA'ra ONEZ NAFARRO'an ZEAR" en liburua idatzi ta argitaratzeko. Txistulariak esan eutson, txistularien ondoan egon zan umea bera izan zala eta txistularia beren aita. Datorren urtean, ostera ere joango giñela esan eutson Latxagak, eta liburua, nai Euskeraz idatzita egonda-be, eroango gendula berari eskaintzeko.

Sabiñanigo'n baskaldu gendun, eta jakintsuen artean, solaseko alkar-izketa gozoa izan zan.

ATUTXA'tar Paul
ZORNOTZAN 2.000'an UZTAILLA'ren 3'an